

Örnsköldsvik kommun

Granskning av kommunens arbete mot
våld i nära relationer

Building a better
working world

Innehållsförteckning

Sammanfattande bedömning och rekommendationer	2
1. Inledning	4
1.1. Bakgrund.....	4
1.2. Syfte och revisionsfrågor	4
1.3. Ansvariga nämnder/styrelser	5
1.4. Metod.....	5
1.5. Revisionskriterier.....	5
2. Mål och styrning för arbetet mot våld i nära relationer	6
2.1. Det finns kommunövergripande mål för arbetet mot våld i nära relationer men dessa bryts inte ner i verksamheten	6
3. Samverkansformer för det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer	8
3.1. Samverkansforumen för arbetet mot våld i nära relation fokuserar på det förebyggande arbetet.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
3.2. De centrala kompetenshöjande insatserna mot våld i nära relation är inte tillräckliga för att säkerställa en hög kompetensnivå	9
3.3. Det finns inget strukturerat arbete mot våld i nära relation mot äldre	10
4. Handläggning av våld i nära relationsärenden inom socialtjänsten.....	12
5. Uppföljning och kartläggning av arbetet mot våld i nära relation.....	14
5.1. Uppföljningen av arbetet mot våld i nära relation sker i flera parallella led	14
5.1. Det finns ingen aktuell kartläggning av våldet i nära relation	16
Källförteckning	19

Sammanfattande bedömning och rekommendationer

Syftet med granskningen var att bedöma om kommunstyrelsen, omsorgsnämnden och humanistiska nämnden har säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning av arbetet mot våld i nära relationer¹. Vår sammanfattande bedömning är att det finns brister i kommunens styrning och uppföljning av arbetet.

Kommunen har delvis fastställt ändamålsenliga mål för arbetet mot våld i nära relationer. Det finns ett antal styrdokument som målsätter arbetet mot våld i nära relationer, som den regionala handlingsplanen och jämställdhetsstrategin. Dock saknar vi en sammanhållen styrning som säkerställer ett tydligt operativt arbete. De målsättningar som finns behöver konkretiseras inom kommunen och dess verksamheter för att säkerställa att arbetet mot målsättningarna är pågående.

Det finns ett flertal forum för samverkan med både direkt och indirekt koppling till arbetet mot våld i nära relation vilket indikerar att frågan är aktuell. Antalet forum för samverkan kan dock skapa otydlighet i ansvarsfördelningen och resultera i otydliga styrsignaler till verksamheterna. Vi noterar att samverkan främst fokuserar på strategisk styrning och vi saknar ett "nedifrån- och upp-perspektiv" för att säkerställa att de strategiska initiativen efterfrågas på operativ nivå.

Det förebyggande arbetet bedrivs främst inom samverkansforumen och fokuserar på utbildnings- och informationsinsatser. Det har genomförts vissa kommunövergripande insatser, utöver frivilliga föreläsningar under temaveckor, för att öka kunskapen om våld i nära relationer för tjänstepersoner. Det är dock av vikt att samtliga tjänstepersoner inom kommunen som möter potentiellt våldsutsatta medborgare eller barn och unga i utsatta situationer får ändamålsenlig utbildning. Vi bedömer det även som viktigt att medarbetare inom äldreomsorgen framgent får en gedigen utbildning gällande våld mot äldre.

Det finns ändamålsenliga rutiner för att upptäcka och utreda våldsärenden. Dock är arbetsbelastningen hög inom utredningsenheten för barn och unga. Detta riskerar att påverka rättssäkerheten i handläggningen, både gällande tiden för utredning men även uppföljning av ärenden.

Vår bedömning är att uppföljningen av arbetet mot våld i nära relation är otydlig till följd av en spretig styrning. Våld i nära relationer behöver följas upp mer sammanhållet för att ge en tydlig bild av arbetet. Nämnden bör även efterfråga information om den uppföljning som görs. Den uppföljning som bedrivs på enhetsnivå av våld i nära relationsärenden behöver bli mer lättillgänglig genom statistik och mer användarvänliga system. Vi ser det som problematiskt att socialtjänstens verksamhetssystem inte möjliggör mer flexibel kodning av ärenden. Det påverkar möjligheterna att kartlägga våldsproblematiken på ett ändamålsenligt sätt.

Det finns inga aktuella kartläggningar eller analyser av förekomsten av våld i nära relation på kommunövergripande nivå som sedan ligger till grund för anpassade insatser i enlighet med Socialstyrelsens föreskrift.

Med utgångspunkt i granskningen rekommenderas samtliga granskade nämnder:

- ▶ Säkerställ en enhetlig styrning av arbetet mot våld i nära relation och bryt ner styrdokumenterna i specifika åtgärder med tydlig ansvarsfördelning för att konkretisera

---

¹ Begreppet våld i nära relationer innefattar alla typer av våld mellan närstående. Det handlar både om heterosexuella och samkönade relationer samt mellan syskon och inom andra familje- och släkterelationer.

arbetet och möjliggöra en tydligare uppföljning. Den övergripande styrningen kring frågorna bör även kopplas till den ordinarie verksamheten för att säkerställa efterlevnad och uppföljning.

- ▶ Tydliggör formerna för samverkan och vilka frågor som ska hanteras inom vilka forum för att skapa en tydligare styrning och därigenom förutsättningar för ett förebyggande arbete. Säkerställ även att nedifrån och upp perspektivet omhändertas för att säkerställa att de initiativ som arbetas med på strategisk nivå är det som efterfrågas på operativ nivå.
- ▶ Säkerställ att samtliga tjänstepersoner som möter potentiellt våldsutsatta medborgare eller barn och unga i utsatta situationer har tillräcklig kunskap om våld i nära relationer för att identifiera och omhänderta problematiken. Tjänstepersoner inom äldreomsorgen bör inkluderas.
- ▶ Ta del av de sammanställningar och uppföljningar som tas fram inom arbetet mot våld i nära relation.

Med utgångspunkt i granskningen rekommenderas välfärdsnämnden:

- ▶ Säkerställ en rättssäker myndighetsutövning även vid hög belastning inom utredningsenheterna.
- ▶ Undersök hur utredningsenheterna kan öka sin systematiska uppföljning för att främja verksamhetsutveckling och stärka den interna kontrollen.
- ▶ Systematiskt kartlägga våldet i kommunen för att säkerställa att insatserna som erbjuds våldsutsatta och våldsutövare svarar mot behoven i kommunen.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Våld i nära relationer beskrivs av Socialstyrelsen som ett omfattande samhällsproblem och ett hot mot utsatta personers, oftast kvinnors och barns, mänskliga rättigheter. Enligt Brottsförebyggande rådet begicks 81 procent av anmälda misshandelsbrott år 2021 mot kvinnor av en för brottsoffret bekant person. Under 2020 konstaterades 17 fall av dödligt våld där offer och förövare hade en parrelation. Samtidigt bedöms var tionde barn ha upplevt våld i hemmet². Att utsättas för våld i nära relationer får stora konsekvenser och utsatta behöver ofta vård, omsorg och skydd på både kort och lång sikt.

Regeringen presenterade, som en del i jämställdhetspolitiken, under 2016 en *Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*. Där betonas särskilt det förebyggande arbetet och att effektiva åtgärder för att förhindra att våld utövas behöver utarbetas och tillämpas. Vidare betonas att det för att nå långsiktiga resultat i arbetet behövs en mer effektiv samordning mellan aktörer. Begränsad kunskap inom socialtjänsten om våld i nära relationer, tidspress i arbetet och att våldsutsatta ofta inte berättar att de har blivit utsatta, gör att det är svårt att upptäcka våld i nära relationer. Det är därför viktigt att det inom socialtjänsten finns kunskap och förmåga att se tecken på och konsekvenser av utsatthet för våld. Att hantera konsekvenser av våldet utgör dock endast en del av arbetet.

Revisionen genomförde under 2021 en förstudie av Örnsköldsviks kommuns arbete mot våld i nära relationer. Förstudien visade bland annat att kommunen inte genomfört någon kartläggning eller analys av förekomsten av våld i nära relationer sedan 2016 och att ingen uppföljning av arbetet presenterats för kommunstyrelsen och andra berörda nämnder.

Revisorerna har i sin riskanalys för 2022 identifierat arbetet mot våld i nära relationer som ett angeläget område för fördjupning och beslutat att genomföra en fördjupad granskning.

1.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen, omsorgsnämnden och humanistiska nämnden har säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning av arbetet mot våld i nära relationer³. I granskningen besvaras om omsorgsnämnden och humanistiska nämnden har:

- ▶ beslutat om tydliga och ändamålsenliga mål för kommunens arbete mot våld i nära relationer?
- ▶ säkerställt ändamålsenliga rutiner för att upptäcka våld i nära relationer, inkl. hedersrelaterat våld, samt för att utreda behov, erbjuda ändamålsenligt stöd och följa upp insatser?
- ▶ säkerställt ett ändamålsenligt förebyggande arbete finns kring våld i nära relationer och har tillräckliga kompetenshöjande insatser planerats eller genomförts?
- ▶ säkerställt fungerande former för samverkan inom kommunen och mellan kommunen och civilsamhället avseende arbetet mot våld i nära relationer?

---

² [Våld i nära relationer - Brottsförebyggande rådet \(bra.se\)](#)

³ Begreppet våld i nära relationer innefattar alla typer av våld mellan närstående. Det handlar både om heterosexuella och samkönade relationer samt mellan syskon och inom andra familje- och släkterelationer.

- ▶ genomfört en kartläggning och analys av förekomsten av våld i nära relationer (inkl. hedersrelaterat våld) och utifrån kartläggningen anpassat åtgärder/insatser?
- ▶ säkerställt en tillräcklig uppföljning och utvärdering av arbetet mot våld i nära relation?

1.3. Ansvariga nämnder/styrelser

Granskningen avser kommunstyrelsen, omsorgsnämnden och humanistiska nämnden.

1.4. Metod

Granskningen genomfördes genom dokumentanalys och intervjuer med ansvariga tjänstepersoner inom aktuella förvaltningar. Vidare genomfördes fokusgruppsintervjuer med ett urval av kommunens socialsekreterare.

1.5. Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som används i granskningen för analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterierna kan hämtas ifrån lagar och förarbeten eller interna regelverk, policyer och fullmäktigebeslut. I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av:

- ▶ **Kommunallagen (6 kap 1, 4 och 6 §)**

Enligt kommunallagens 6 kap. 1§ ansvarar kommunstyrelsen för att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter samt ha uppsikt över nämnders gemensamma verksamhet. Enligt 4§ bereder nämnderna fullmäktiges ärenden och ansvarar för att fullmäktiges beslut verkställs och enligt 6§ ska nämnderna säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt. Nämnderna ska även se till att den interna kontrollen är tillräcklig.

- ▶ **Socialtjänstlagen (5 kap 11 §, 14 kap. 1 c §)**

Socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden samt bedriva förebyggande arbete för att förhindra att de far illa. Nämnden ska i dessa frågor samverka med andra berörda. Var och en som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla detta till socialnämnden. Yrkesverksamma inom myndigheter vars verksamhet berör barn och unga är skyldiga att genast göra sådan anmälan.

Till nämndens uppgifter hör även att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Nämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan behöva stöd och hjälp för att förändra sin situation. Barn som bevittnat våld av- eller mot närstående är offer för brott, nämnden ansvarar för att barnet får stöd och hjälp.

- ▶ **Föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:39) om våld i nära relationer**

Socialstyrelsen beslutade den 31 maj 2022 om nya föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:39) om våld i nära relationer. Av föreskriften framgår bland

annat att socialnämnden ska:

- ▶ Fastställa mål för arbetet med våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare samt beskriva när och hur målen ska uppnås.
- ▶ Fastställa rutiner för när och hur personalen i dess verksamheter ska ställa frågor om våld för att kunna upptäcka våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare.
- ▶ Socialnämnden ska analysera om utbudet av insatser och andra sociala tjänster som erbjuds våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare svarar mot behoven i kommunen.
- ▶ Samverka för att samordna sina insatser.
- ▶ I en utredning som gäller en våldsutsatt vuxen eller våldsutsatt barn göra en bedömning av risken för att individen utsätts för ytterligare våld.
  - Allmänt råd: Socialnämnden bör som en del av riskbedömningen använda en standardiserad bedömningsmetod.
- ▶ Erbjud en våldsutsatt vuxen insatser, akut och på kort och lång sikt, med utgångspunkt i den vuxnas behov av skydd, stöd och hjälp.

- ▶ **Av kommunfullmäktige beslutade styrdokument**

Dessa redogörs för löpande i rapporten.

2. Mål och styrning för arbetet mot våld i nära relationer

2.1. Det finns kommunövergripande mål för arbetet mot våld i nära relationer men dessa bryts inte ner i verksamheten

Den *Regionala handlingsplanen för Västernorrlands län 2022–2026* "Motverka och förebygga mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer" undertecknades av Örnsköldsviks kommundirektör under 2022. Handlingsplanen är alltså inte beslutad i kommunstyrelsen enligt den regionala ledningsgruppens beslut. Handlingsplanen utgår från den nationella strategin för att motverka och förebygga mäns våld mot kvinnor. Den nationella strategins fyra målområden har brutits ner i åtgärder i den regionala handlingsplanen. Handlingsplanen ska vidare omhändertas av samtliga kommunala verksamheter. Handlingsplanen följs upp varje år inom Örnsköldsvik kommun. Arbetet med handlingsplanen består av en regional samverkan mellan kommuner, regioner och myndigheter inom Västernorrland.

I *Budget 2022 plan 2023–2024* framgår att kommunen ska samverka för att förebygga våld genom arbetet *Ett jämställt Örnsköldsvik fritt från våld - vi förebygger bäst tillsammans*. Det anges även att jämställdhetsarbetet är grundläggande för det våldsförebyggande arbetet. I budgeten anges även att humanistiska nämnden ska "arbeta för att motverka alla former av våld i nära relationer och våldsbejakande extremism utifrån kommunens handlingsplan". I förstudien som genomfördes 2021 noterades att kommunen inte upprättat en handlingsplan mot våld i nära relation trots att den regionala strategin (nu handlingsplan) fastställde att så skulle göras. Det fanns en framtagna handlingsplan i kommunen, men den var inte formellt antagen av ledningsgrupp eller nämnd. I den uppdaterade regionala handlingsplanen finns inte längre krav på kommunala handlingsplaner och kommunen har fortfarande ingen antagen handlingsplan.

I kommunstyrelsens *Verksamhetsplan 2022*, Humanistiska nämndens *Verksamhetsplan 2022* och Omsorgsnämndens *Verksamhetsplan 2022* framgår att nämnderna ska samverka för att förebygga våld genom att aktivt delta i arbetet "Ett jämställt Örnsköldsvik fritt från våld - vi förebygger bäst tillsammans". Avsiktsförklaringen för *Ett jämställt Örnsköldsvik fritt från våld - vi (före)bygger bäst tillsammans* antogs av kommunfullmäktige under 2021. Det är ett kommunövergripande utvecklingsarbete som samordnas av Örnsköldsviks kommun, Samordningsförbundet och polisen. Arbetet syftar till att öka medvetenhet och kunskap om våld, förändra begränsande och destruktiva genusnormer samt motivera barn, unga och vuxna till att vara aktiva åskådare. I *Verksamhetsplan för utvecklingsarbetet Jämställt Örnsköldsvik fritt från våld* fastställs tre målområden för 2022:

- ▶ Kompetenshöjande insatser
- ▶ Information och kommunikationsinsatser
- ▶ Våld på nätet

I *Jämställdhetsstrategin i Örnsköldsviks kommun 2020–2024* fastställs ett övergripande jämställdhetsmål; att olika grupper av kvinnor och män, flickor och pojkar har samma makt att forma samhället och sina egna liv. Utifrån den övergripande målsättningen har ett antal delmål formulerats, ett delmål har direkt bäring på arbetet mot våld i nära relationer; *Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer ska upphöra*. Nämnderna ansvarar för att implementera strategin i verksamheterna, i strategin föreslås att implementering kan ske genom att en kommunövergripande flerårig riktlinje med prioriterade jämställdhetsinsatser tas fram. I riktlinjen bör samverka och nollvision mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer prioriteras. I förstudien från 2021 tydliggjordes att Valförvaltningen hade en framtagen handlingsplan/riktlinje som inte var beslutad, vi kan i den här granskningen konstatera att så fortfarande är fallet. Enligt intervjupersoner har övriga förvaltningar arbetat fram och beslutat om handlingsplaner kopplat till jämställdhetsstrategin.

I berörda nämnders verksamhetsplaner fastställs i övrigt inga mål eller mått kopplat till arbetet mot våld i nära relationer. I Humanistiska- och omsorgsnämndens verksamhetsplaner framgår att frågan om våld i nära relation inkluderades i internkontrollplanen.

2.1.1. Vår bedömning

Fråga	Svar
Har nämnderna beslutat om tydliga och ändamålsenliga mål för kommunens arbete mot våld i nära relationer?	Delvis. Vår bedömning är att kommunen delvis fastställt ändamålsenliga mål för kommunens arbete mot våld i nära relationer. Det finns ett antal styrdokument som målsätter arbetet mot våld i nära relationer, som den regionala handlingsplanen och jämställdhetsstrategin. Dock saknar vi en sammanhållen styrning som säkerställer ett operativt arbete med frågorna. Den regionala handlingsplanen bryts inte ner i specifika åtgärder med tydlig ansvarsfördelning, vilket vi saknar på kommunövergripande nivå. De målsättningar som finns behöver konkretiseras inom kommunen och dess verksamheter för att säkerställa att arbetet mot målsättningarna är pågående. Vi konstaterar vidare att styrningen för arbetet mot våld i

nära relationer är spretig, då den kommer från olika håll, men att det är positivt att arbetet mot våldet sker på bred front.

Kommunstyrelsen och humanistiska- och omsorgsnämnden har inte fastställt mål eller mått för arbetet mot våld i nära relationer vilket vi uppfattar vara en brist. Den övergripande styrningen kring frågorna bör kopplas till den ordinarie verksamheten för att säkerställa efterlevnad och uppföljning.

3. Samverkansformer för det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer

3.1. Styrningen av arbetet mot våld i nära relationer blir otydlig till följd av det stora antalet samordningsforum som berör området

På regional nivå finns samverkansformer som utgår från den regionala handlingsplanen mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation. Handlingsplanen berör regionen, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Kriminalvården, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan i Västernorrland, men även ett antal kommuner; Härnösand, Kramfors, Sollefteå, Timrå, Sundsvall och Örnsköldsvik. Kopplat till handlingsplanen finns en regional ledningsgrupp, regional samverkansgrupp och operativa samverkansgrupper som samordnar och följer upp arbetet mot våld i nära relation. Örnsköldsvik har representanter i samtliga grupper.

I Brottsförebyggande rådet (Brå) Örnsköldsvik samverkar Örnsköldsviks kommun, polisen, Region Västernorrland och Cesam (centrum i samverkan) för ökad trygghet, minskad brottslighet samt drogförebyggande. Brå har bland annat initierat arbetet med Huskurage som syftar till att förhindra våld i hemmet genom att uppmuntra hyresgäster att agera vid oro samt motarbeta otrygghet. Brå har ett förebyggande fokus vid insatser och arbetar mycket för ungdomar.

Samordningsförbundet i Örnsköldsvik, lokalpolisområde norra Ångermanland, och Örnsköldsviks kommunkoncern tecknade i slutet av 2021 en gemensam avsiktsförklaring med syfte att gemensamt öka jämställdheten och minska våldet i kommunen. Satsningen, *Ett jämställt Örnsköldsvik fritt från våld*, är en del av det gemensamma utvecklingsarbete som sedan januari 2020 bedrivits mellan parterna. Det finns en arbetsgrupp som samordnar och driver projektet och som består av representanter från deltagande verksamheter.

Kopplat till jämställdhetsstrategin finns en arbetsgrupp som plattform för stöd, samordning och samverkan i jämställdhetsarbetet samt för erfarenhets- och kunskapsutbyten. Vid intervju framgår att arbetsgruppen för jämställdhetsstrategin under hösten 2022 slagits samman med samverkansgruppen för *Ett jämställt Örnsköldsvik fritt från våld*, det anges dock vara ett pågående projekt och formerna för arbetsgrupperna är inte fullt fastställda.

Samverkansgruppen Arbsam verkar för att skapa samsyn, kontakt och samverkan mellan operativa verksamheter i arbetet mot mäns våld mot kvinnor/våld i nära relationer, med fokus på våldsutsatta och våldsutövare i behov av hjälp. I samverkansgruppen finns representanter från kommunens förvaltningar, regionen/hälso- och sjukvården, polisen, kvinnojouren,

Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och samordningsförbundet. Vi har tagit del av minnesanteckningar från möten under 2022 och vid varje sammanträde går respektive representant från verksamheterna igenom nuläggssituationen kopplat till arbetet mot våld i nära relation. Aktuella initiativ inom arbetet med ett *Jämställt Örnsköldsvik fritt från våld* redogörs också för.

Den Lokala samverkansgruppen (LSG) består av representanter från kommunen, Region Västernorrland, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Polisen och arbetar främjande, förebyggande och med rehabiliterande insatser inom hälsa och egen försörjning. Den Lokala samverkansgruppen undersökte under 2019–2020 vilka lokala samverkansglapp det fanns i arbetet mot våld i nära relationer. De identifierade flertalet förbättringsmöjligheter och upplevda behov, bland annat av en gemensam våldsförebyggande strategi och styrning, uppdatering och implementering av Arbsams uppdrag och flödesdokument, ökad kontakt och samverkan mellan chefer och ökad kunskap och kompetens. Vi har inom ramen för granskningen inte tagit del av en sammanställning gällande hur arbetet fortgått kring de identifierade samverkansglappen. Vid faktakontrollen anges att det pågår en uppföljning av samverkansglappen som kommer presenteras under 2023. Intervjupersoner anger vidare att de identifierade samverkansglappen ligger till grund för utvecklingsarbetet *Jämställt Örnsköldsvik fritt från våld*.

Intervjupersoner beskriver en omfattande samverkan inom kommunen och med externa parter. Samverkan har både direkt och indirekt koppling till arbetet mot våld i nära relationer. Deltagarna i forumen varierar, men kommunens strategiska funktioner återfinns inom flera samverkansformer. Medarbetare inom välfärdsförvaltningen är enligt uppgift inte lika involverade i det strategiska arbetet på övergripande nivå. Samverkansgrupperna för jämställdhetsstrategin och *Jämställt Örnsköldsvik fritt från våld* prioriteras över samverkan kopplat till den regionala handlingsplanen. Intervjupersoner beskriver att initiativ som samverkansgrupperna förmedlar till verksamheterna inte alltid är förankrade. Initiativen behöver vara tydligt formulerade för att omhändertas i förvaltningen. Samverkan behöver tydligare brytas ner i verksamheten i operativa åtgärder. Vissa intervjupersoner uttrycker även att strukturen för samverkan är otydlig och att samverkan mellan de olika samverkansgrupperna kan förbättras.

På individnivå samverkar Socialtjänsten bland annat med polis, barnahus⁴, kvinnojouren⁵, barn- och ungdomspsykiatri samt skolan. Socialtjänsten samverkar även med andra kommuners socialtjänst genom Kommunförbundet Västernorrland. Samverkan ska öka verksamhets- och kunskapsutveckling inom ramen för förbundets kvinnofridsatsning och arbetet mot våld i nära relationer. Syftet är att stärka det gemensamma stödet till kommunernas arbete samt att skapa gemensamma mötesarenor.

3.2. De centrala kompetenshöjande insatserna mot våld i nära relation är delvis tillräckliga för att säkerställa en hög kompetensnivå

På kommunövergripande nivå anordnas temaveckor med utbildning om arbetet mot våld i nära relationer. I november 2022 på *Regnbågsveckan* och *En vecka fri från våld* erbjuds

---

⁴ Barnahus är ett samarbete mellan åklagare, polis, socialtjänst, barnläkare och barnpsykiatri, vars syfte är att skapa en trygg plats för barn och unga som misstänkts ha utsatts för sexuella övergrepp och/eller andra vålds- och fridsbrott.

⁵ Kvinnojouren i Örnsköldsvik är en ideellt arbetande förening mot ett jämställt samhälle fritt från våld och förtryck. Kvinnojouren kan erbjuda bland annat samtalsstöd och skyddat boende.

kommuninvånare och tjänstepersoner information om ämnet. Inom ramen för *Ett jämställt Örnsköldsvik fritt från våld* har ett antal utbildningsinsatser initierats på kommunövergripande nivå. Under 2022 har exempelvis polisen, konsult- och serviceförvaltningens chefer samt fritidsledare utbildats inom våld i nära relationer. Det finns även utbildningsmaterial om våld i nära relation och brottsförebyggande arbete tillgängligt på kommunens intranät som chefer kan använda inom sina arbetsgrupper.

I avdelningen Socialt stöd får samtliga medarbetare inom barn, ungdom och familjeenheten utbildning i FREDA kortfrågor som en del av introduktionen. Samtliga medarbetare inom avdelningen ska även genomgå basutbildning i våld i nära relation.

Det finns en gemensam kompetensplanering inom avdelningen för Social utredning inom välfärdsförvaltningen som enhetschefer utgår från vid planering av utbildningsinsatser inom sin enhet. Samtliga medarbetare inom Social utredning genomför *Nationellt centrum för kvinnofrids* webbkurs om våld som en del av sin introduktionsutbildning samt en fördjupande utbildning inom våld i nära relationer. Utöver det erbjuds socialsekreterare ett antal utbildningar på olika teman som genomförs utifrån intresse och tillgänglighet. Möjlighet till deltagande i utbildningar varierar mellan enheterna, då vissa är mer begränsade till följd av hög belastning. Samtliga medarbetare inom mottagningsenheten har fått utbildning i FREDA⁶ och PATRIARK⁷. Intervjupersoner anger vidare att medarbetare inom välfärdsförvaltningen medverkat på interna utbildningar anordnat av kvinnojouren.

Inom välfärdsförvaltningens myndighetsutövande enhet Social utredning finns en utredningsgrupp som specifikt arbetar med våld i nära relationsärenden, härfter kallad arbetsgrupp våld i nära relation. Gruppen har fått utbildning inom FREDA, PATRIARK och Icke våldsgrupp för män⁸. Vid uppstartandet av gruppen deltog samtliga socialsekreterare i en femdagars grundutbildning inom våld i nära relation.

3.3. Det finns inget strukturerat arbete mot våld i nära relation mot äldre

Det framgår i granskningen att det inte finns ett särskilt fokus på arbetet mot våld i nära relation mot äldre. Arbetet som bedrivs styrs inte av tjänsteledning eller nämnden, utan från tjänstepersoners intressen och initiativ. Representanter från äldreomsorg deltar i Arbsam och utvecklingsarbetet *Ett jämställt Örnsköldsvik fritt från våld* och uppger att samverkan främst främjar informationsutbyte.

Tjänstepersoner inom välfärdsförvaltningen som arbetar inom äldreomsorg kan delta vid utbildningar om våld mot äldre, men det finns inget strukturerat arbete eller samverkan kring frågan. Inom verksamheten för ordinärt boende har det under 2022 pågått en utbildningskampanj för våld mot äldre där samtliga hemtjänstgrupper erbjudits utbildning. Intresset är stort och intervjupersoner upplever att det finns brister i rutiner och kunskap

---

⁶ FREDA är standardiserade bedömningsmetoder från Socialstyrelsen tänkta att användas i socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer. Metoderna innehåller FREDA-kortfrågor, FREDA-beskrivning, FREDA-farlighetsbedömning samt en tillämpningsmanual.

⁷ PATRIARK är en standardiserad bedömningsmetod avsedd för socialtjänstens arbete och ger vägledning för bedömning och hantering av risk för hedersrelaterat våld.

⁸ Icke-våldsgrupp är en manualbaserad metod för gruppbehandling av män som har utövat fysiskt, psykiskt, materiellt, sexualiserat eller latent våld i nära relationer och som själva önskar gå i gruppbehandling.

gällande hanteringen av våld mot äldre inom verksamheten. Det har inte genomförts en liknande kampanj för särskilt boende.

Det finns ingen kartläggning över omfattningen av våld i nära relationer mot äldre inom kommunen. Mörkertalet av våldsutsatta äldre misstänks vara stort.

3.3.1. Vår bedömning

Fråga	Svar
Har nämnderna säkerställt fungerande former för samverkan inom kommunen och mellan kommunen och civilsamhället avseende arbetet mot våld i nära relationer?	<p>Delvis. Vår bedömning är att nämnderna delvis säkerställt fungerande former för samverkan inom och utom kommunen avseende arbetet mot våld i nära relationer. Det finns ett flertal forum för samverkan med både direkt och indirekt koppling till arbetet mot våld i nära relation vilket indikerar att frågan är aktuell. Antalet forum för samverkan kan dock skapa otydlighet i ansvarsfördelningen och resultera i spridda signaler till verksamheterna. Som vi uppmärksammar vid bedömningen av mål inom kommunen kommer styrningen inom arbetet mot våld i nära relationer från flera håll vilket skapar grunder för olika samverkansgrupper. Vi ser positivt på att kommunen själv identifierat problematiken och genomfört en analys över glappen i samverkan samt att det finns ett pågående arbete med att följa upp arbetet. Vi kan inte i den här granskningen redogöra för hur problemen omhändertagits, men förespråkar vidare analys för att omhändertaga eventuella brister. Att samverkansgruppen för jämställdhetsarbetet och <i>Ett jämställt Örnsköldsvik fritt från våld</i> integrerats och skapat en gemensam arbetsgrupp är en god start då styrningen och arbetet med frågan behöver en gemensam utgångspunkt.</p> <p>Vi noterar att samverkan främst fokuserar på strategisk styrning som arbetas fram på övergripande nivå inom kommunen. Det vi saknar är nedifrån och upp perspektivet för att säkerställa att de initiativ som arbetas med på strategisk nivå är det som efterfrågas på operativ nivå.</p>
Har nämnderna säkerställt att ett ändamålsenligt förebyggande arbete finns kring våld i nära relationer och har tillräckliga kompetenshöjande insatser planerats eller genomförts?	<p>Delvis. Vår bedömning är att nämnderna delvis säkerställt ett ändamålsenligt förebyggande arbete mot våld i nära relation och tillräckliga kompetenshöjande insatser. Det förebyggande arbetet bedrivs främst inom samverkansforumen och fokuserar på utbildnings- och informationsinsatser. Problembilden som beskrivs gällande samverkansstrukturerna överförs även här till det förebyggande arbetet. Det krävs en bättre samordning av insatser och samverkan mellan aktörerna för att säkerställa ett ändamålsenligt förebyggande arbete.</p> <p>Då det har genomförts några kommunövergripande insatser, utöver frivilliga föreläsningar under temaveckor, för att öka kunskapen om våld i nära relationer för tjänstepersoner bedömer vi att de kompetenshöjande insatserna delvis är ändamålsenliga. Det är dock</p>

av vikt att samtliga tjänstepersoner inom kommunen som möter potentiellt våldsutsatta medborgare eller barn och unga i utsatta situationer får tillräcklig utbildning. Material och övningar som finns tillgängligt på intranätet möjliggör kompetensutveckling på egna initiativ. Den utbildning som socialsekreterare erbjuds bedöms vara ändamålsenlig, men det är viktigt att utbildning kontinuerligt erbjuds och prioriteras inom verksamheten för att säkerställa en rättssäker och ändamålsenlig handläggning av ärenden. Vi bedömer det även som viktigt att medarbetare inom äldreomsorgen framgent får en gedigen utbildning gällande våld mot äldre för att öka möjligheterna att identifiera våldsproblematik.

4. Handläggning av våld i nära relationsärenden inom socialtjänsten

Välfärdförvaltningens avdelning Social utredning är den myndighetsutövande delen av socialtjänsten i Örnsköldsviks kommun och avdelningens handläggare fattar beslut om insatser som sedan avdelningen Socialt stöd verkställer. Avdelningen för social utredning består av sex utredningsenheter, i granskningen inkluderas *enheten för mottagning, familjerätt och beredskap, utredningsenheten för barn och unga samt utredningsenheten för vuxna och ensamkommande*. Nedan redogörs för respektive enhets hantering av våldsärenden.

Mottagningsenheten gör en första bedömning och fattar beslut om utredning ska inledas

Ett ärende kan initieras antingen genom en anmälan från en utomstående eller genom att den enskilde själv ansöker om hjälp. Mottagningsenheten gör en första bedömning och om beslut att inleda utredning fattas överförs ärendet till utredningsenheterna. Socialsekreterare inom mottagningsenheten handlägger ärenden individuellt. Om ett ärende bedöms vara extra tidskrävande och allvarligt flaggar socialsekreteraren för utredningsenhetschefen som tar hänsyn till det vid fördelning av ärenden.

Enligt lagstiftning ska enheten genomföra förhandsbedömning inklusive riskbedömning samt fatta beslut om utredning inom 14 dagar för barn och ungdomar. Samma tidsgräns finns inte för vuxna, men en utredning ska öppnas utan dröjsmål om det kan finnas behov av insatser. Intervjupersoner beskriver ett stort inflöde av ärenden till socialtjänsten och utmaningen med att hantera ärenden inom lagstiftad tid. Det anges vidare att våldsärenden prioriteras på grund av sin allvarliga karaktär. Mottagningsenheten kan besluta om akuta insatser som skyddat boende eller omedelbara placeringar innan överlämning till utredningsenheterna.

Vid aktualisering får ärendet en kodning, det kan exempelvis kodas som ett våld i nära relationsärende. Kodningen går inte att ändra i efterhand, exempelvis om våld upptäcks i senare skede av utredningen, vilket innebär att statistik ur systemet inte ger en rättvisande bild. Socialsekreterare anges tillämpa FREDA kortfrågor vid misstanke om våld. Det finns en rutin som fastställer när och vilka frågor om våld som ska ställas. Mottagningsenheten ska ställa frågor om våld vid enskilda besök i samband med en förhandsbedömning. Vid samtal med barn ska handläggaren göra en egen bedömning om vad som är lämpligt. Det finns ett

flertal rutiner inom mottagningsenheten men intervjupersoner anger att ärendena är unika och kräver ett individuellt tillvägagångssätt.

Utredningsenheten för barn och unga handlägger ärenden av personer under 18 år

Inom utredningsenheten för barn och unga finns ingen särskild grupp som hanterar våldsärenden, utan samtliga socialsekreterare handlägger alla typer av ärenden. Intervjupersoner anger vidare att våldsärenden inte fördelas ut till nyexaminerade socialsekreterare på grund av sin komplexa karaktär. Vid våldsärenden finns en ambition om att två socialsekreterare ska handlägga ärendet tillsammans samt att dessa ska hantera ärendet under hela processen.

Belastningen på utredningsenheten är stor och de fastställda kraven i lagstiftning, exempelvis att utredning ska avslutas inom fyra månader, uppfylls inte alltid. Det sker en prioritering av inkomna ärenden och mindre brådskande ärenden får längre väntetid tills det finns tillgängliga resurser. En utredning initieras av mottagningsenheten och överförs sedan till utredningsenheten. Det tilldelas inte en handläggare förrän det finns lediga resurser, vilket enligt intervjupersoner varierar men kan vara upp till tre månader senare. Inom enheten anges den höga belastningen av ärenden göra att uppföljningen av individärenden är svår att hinna med inom lagstiftad tid på sex månader.

Vid handläggning av svårare ärenden kan ärendehandledare stötta upp. Socialsekreterare kan bland annat boka in en individuell avstämning med handledaren eller lyfta frågor vid gruppmöten. Intervjupersoner upplever att det är ett bra stöd men att tillgängligheten till handledaren kan vara begränsad på grund av hög belastning. Dock finns viss flexibilitet och allvarigare våldsärenden prioriteras. Inom utredningsenheten för barn och unga finns tre handledare på ca tjugo socialsekreterare. Vid misstanke om våld ska FREDA kortfrågor tillämpas och socialtjänsten ska även bedöma huruvida ärendet bör polisanmälas.

Det finns ett antal rutiner gällande handläggning av ärenden inom enheten och intervjupersoner anger att utmaningen är att komma ihåg vilka rutiner som finns och var de finns tillgängliga. Det finns en rutin för *Handläggning av ärende vid oro för våld i nära relationer gällande barn* med specifika aktiviteter, vilken kompletterar enhetens samlingsrutin.

Inom vuxenutredningsenheten finns en särskild grupp för våld i nära relationsärenden

Inom utredningsenheten för vuxna finns en arbetsgrupp om tre socialsekreterare som endast handlägger våld i nära relationsärenden. Vid handläggning av ärenden arbetar socialsekreterarna individuellt, vid mer komplicerade ärenden kan socialsekreterarna söka stöd hos varandra eller hos ärendehandledare. Inom samma utredningsenhet finns en arbetsgrupp för missbruksärenden. Om det förekommer både vålds- och missbruksproblematik kan ärendena utredas tillsammans av socialsekreterare från missbruk- och våld i nära relationsgruppen.

När ett ärende inkommer gör enhetschef en första bedömning av allvarlighetsgraden och utifrån den prioriteringen fördelas ärendena ut. Om ett akut ärende inkommer omhändertas det omgående. Inflödet av ärenden bedöms fluktuera men överlag beskrivs belastningen på enheten som stabil, då medarbetarna utreder ärenden utan större fördröjning. Ärendet som väntat längst på utredning har legat väntande i systemet i ca tre veckor vid granskningens

genomgång. Vid hög belastning är ambitionen att ta en första kontakt för att meddela att utredningen kommer påbörjas, trots fördröjning, så den utsatta vet att processen är i gång.

Vid utredning av våld i nära relationsärenden ska FREDA alltid genomföras och PATRIARK⁹ används vid hedersrelaterad problematik. Enhetens utredningsmall är utformad efter FREDA. Det finns ett antal rutiner som handläggarna utgår från vid utredning av ärenden. Det finns en samlingsrutin som beskriver vad och vilka steg som ska genomföras. Hur de ska genomföras bestämmer respektive handläggare. Utredningarna beskrivs vara omfattande och innehåller flera steg för att kartlägga våldet och den utsattas mående.

Det sker en löpande uppföljning av individärenden, både under utredningstiden och under behandlingstiden.

4.1.1. Vår bedömning

Fråga	Svar
Har nämnderna säkerställt ändamålsenliga rutiner för att upptäcka våld i nära relationer, inkl. hedersrelaterat våld, samt för att utreda behov, erbjuda ändamålsenligt stöd och följa upp insatser?	Delvis. Vår bedömning är att det finns ändamålsenliga rutiner för att upptäcka och utreda våldsärenden. Intervjupersoner redogör för en arbetsprocess i enlighet med vad rutinerna fastställer. Vi ser positivt på att nämnden tagit fram standardiserade frågor om våld samt bestämmelser om när dessa ska ställas. Att standardiserade bedömningsverktyg som FREDA och PATRIARK tillämpas vid utredning är i enlighet med Socialstyrelsens forskrifter. Anledningen till att revisionsfrågan endast är delvis uppfylld är att det trots ändamålsenliga rutiner finns en hög belastning inom utredningsenheten för barn och unga vilket kan påverka rättssäkerheten i handläggningen, både gällande tiden för utredning men även uppföljning av ärenden.

5. Uppföljning och kartläggning av arbetet mot våld i nära relation

5.1. Uppföljningen av arbetet mot våld i nära relation sker i flera parallella led

Det finns en övergripande uppföljning av arbetet mot våld i nära relationer som utgår från styrdokument som reglerar arbetet

Vi har tagit del av *Återrapport till Länsstyrelsen Västernorrland* gällande arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation för 2021. Återrapporteringen utgår från den regionala handlingsplanen och aktiviteterna som beslutas om i handlingsplanen. Rapporten syftar till att redogöra för kommuners insatser/aktiviteter under 2021 för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation. Under respektive målområde redogörs för förvaltningarnas arbete mot målet. Rapporten till länsstyrelsen återrapporteras

⁹ PATRIARK är en standardiserad bedömningsmetod avsedd för socialtjänstens arbete och ger vägledning för bedömning och hantering av risk för hedersrelaterat våld.

inte regelbundet till berörda nämnder eller styrelsen inom kommunen, under 2022 fick dock granskade nämnder en skriftlig redogörelse för arbetet mot våld i nära relationer. Återrapporteringen till länsstyrelsen sammanställs årligen, dock har varken styrelsen eller nämnderna tidigare efterfrågat information om det pågående arbetet.

Kommunstyrelsen ska samordna en övergripande uppföljning av Jämställdhetsstrategin som samtliga nämnder ska bidra till, det framgår att en sådan sammanställning inte gjorts, men att det ska genomföras under 2023. Då välfärdsförvaltningens handlingsplan/riktlinje för jämställdhetsarbetet inte är beslutad av nämnd sker ingen dokumenterad uppföljning av den. Vi har tagit del av resultatrapport 2019–2022 *Modellkommuner – utvecklingsarbete för jämställd styrning och ledning*, som är en uppföljning av kommunens jämställdhetsarbete. Det är en rapport som följer upp kommunens utvecklingsarbete med SKR, det är ingen kontinuerlig uppföljning av kommunens jämställdhetsarbete.

Kommunens arbete mot våld i nära relation följs även upp genom den ordinarie verksamhetsuppföljningen. Arbetet mot våld i nära relation inom kommunen är centrerat kring initiativet ett *Jämställt Örnsköldsvik fritt från våld*. Det finns ingen beslutad form för uppföljning av utvecklingsarbetet *Ett Örnsköldsvik fritt från våld*, utan projektet följs i nuläget upp inom den ordinarie verksamhetsuppföljningen samt inom arbetsgruppen och dess samverkanspartners. Vi har inom granskningen tagit del av kommunens *Årsredovisning 2021*, humanistiska nämndens *Verksamhetsutvärdering 2021* och omsorgsnämndens *Verksamhetsutvärdering 2021* och kan konstatera att arbetet med *Örnsköldsvik fritt från våld* redogörs för.

Det finns begränsningar i den lokala uppföljningen av det operativa arbetet mot våld i nära relation inom socialtjänsten

På enhetsnivå sker viss uppföljning, intervjupersoner anger dock att verksamhetssystemet försvårar framtagandet av statistik, då det krävs manuell handpåläggning för att få ut relevant data. Information som intervjupersoner uppger saknas är exempelvis tid från påbörjad till avslutad utredning, information om vilken typ av våld som förekommer, om ärendet berör en våldsutövare eller en våldsutsatt samt faktorer som beskriver den utsatta gruppen efterfrågas.

Varje år genomförs egenkontroller inom utredningsenheten för barn och vuxna. Enhetschefer och ärendehandledare skickar ut frågeformulär som socialsekreterarna ska besvara genom att gå igenom sina aktuella utredningar. Frågorna som besvaras rör exempelvis formerna för journalföring, vilka metoder som tillämpats och huruvida det finns fortlöpande skyddsbedömningar. Enhetschef och ärendehandledare kan även genomföra stickprov av utredningar inför utvecklingssamtal. Resultatet av egenkontrollerna diskuteras inom grupperna. Vi har tagit del av utredningsenheten för barn och ungas *Resultat av egenkontroll 2020–2022* där 28 ärenden granskades. Ett urval av resultaten redovisas nedan:

- ▶ Anmälan kommer vanligast från skola, följt av hälso-och sjukvård samt polis.
- ▶ Övervägande del av utredningarna är inte inledda utan dröjsmål, genomsnitt på 8 dagar från att aktualisering inkommit till beslut att inledda utredning.
- ▶ Övervägande del av utredningarna fördelas inte till handläggare skyndsamt, genomsnitt på 35 dagar från att utredning inleds till ärendet fördelas till handläggare.
- ▶ Utredningen pågår oftast under 4 månader.
- ▶ Det finns brister i dokumentation gällande bedömning av polisanmälan.

- ▶ Nämndens bedömning om risken för att barnet kommer att utsättas för eller bevittna ytterligare våld framkommer i alla utredningar.

Vi har inte tagit del av en sammanställning av egenkontroller för utredningsenheten för vuxna.

Arbetsgrupp våld i nära relation inom utredningsenheten för vuxna deltar i en satsning av kommunförbundet Västernorrland för systematisk uppföljning av våld i nära relationsärenden. Vi har tagit del av en sammanställning där det framgår vilken information som samlas in. Exempelvis information om bostadssituation, huvudsaklig försörjning, om individen fått tidigare insatser för våldsutsatthet och vilka typer av våld som förekommer. Intervjupersoner anger att det inte varit effektivt att parallellt föra in information i sitt ordinarie verksamhetssystem och i systemet för systematisk uppföljning. Då frågorna inte kan besvaras vid ett och samma tillfälle har det även inneburit ökad administration för socialsekreterarna.

5.1. Det finns ingen aktuell kartläggning av våldet i nära relation

Socialnämnden ska enligt Socialstyrelsens föreskrifter 2 kap. 8 § analysera om utbudet av insatser och andra sociala tjänster som erbjuds våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare svarar mot behoven i kommunen.

I förstudien från 2021 framgick att Örnsköldsviks kommun inte genomfört någon kartläggning av förekomsten av våld i nära relationer sedan 2016. I kartläggningen från 2016 presenteras och analyseras intern statistik från socialtjänsten samt extern statistik från kvinnojouren, brottsofferjouren och polismyndigheten. Syftet med kartläggningen var att analysera huruvida utbudet av insatser som erbjuds våldsutsatta svarar mot behoven i kommunen. Utifrån statistik och en genomgång av då aktuella insatser konstaterar kommunen att många delar i arbetet utfördes på ett redan tillfredsställande sätt men att det saknades vissa insatser. Kommunförbundet i Västernorrland genomförde en kartläggning av våld i nära relationer under 2019 där omfattning, samverkan, systematiskt arbete, kompetens, aktuellt stöd och skydd, framgångsfaktorer och utvecklingsmöjligheter redogjordes för respektive kommun. För Örnsköldsviks kommun saknades uppgifter om omfattning.

Sedan genomförandet av förstudien 2021 har Örnsköldsvik kommun inte genomfört en kartläggning av förekomsten av våld i nära relationer. Intervjupersoner anger att regionens nationella folkhälsoenkät kommer innehålla utökade frågor om medborgarnas trygghet och våldsutsatthet vilket tillsammans med statistik från socialtjänsten och polisen kan fungera som underlag för kartläggning av våldsproblematiken i kommunen. Intervjupersoner anger vidare att omfattningen och karaktären av våldsbrott diskuteras inom Brå i form av nulägesbeskrivningar från polisen. Inom ett *Jämställt Örnsköldsvik fritt från våld* följs extern statistik från bland annat polisen och Kolada. Detta sammanställs dock inte i en kartläggning.

Vid aktualisering av ett ärende inom socialtjänsten kodar socialsekreteraren ärendet och det kan kodas som ett våld i nära relationsärende. Efter aktualisering ändras inte kodningen, även om annan problematik uppkommer under utredningen. Socialsekreterare kompletterar i stället journalen utifrån upptäckten. På grund av denna kodningsproblematik är statistiken inte tillförlitlig och det går inte att utan stor manuell arbetsinsats via journalläsning få ut information om hur många våld i nära relationsärenden som hanteras inom verksamheten. Mottagningsenheten följer den begränsade aktualiseringsstatistiken och intervjupersoner

anger att statistiken diskuteras vid APT. Intervjupersoner upplever att antalet ärenden som berör våld i nära relation har ökat under de senaste åren.

Statistik från mottagningsenheten visar att det aktualiserades ca 75 våld i nära relationsärenden för vuxna och ca 340 ärenden som berör barn under 2021, vilket totalt är ca 420 ärenden. Under 2022, fram till november, har 380 barnärenden och 55 vuxenärenden inom våld i nära relation aktualiserats. Antalet aktualiseringar är inte samma som antal personer. Vi har även tagit del av *Barn- och ungdomsanalys 2019–2021* som Social utredning sammanställer årligen och presenterar för nämnd. I analysen analyseras bland annat antalet barn- och ungdomsärenden som aktualiserats till följd av våld i nära relation. Av de 2604 aktualiseringarna från 2021 registrerades elva procent som våld i nära relationsärenden, det vill säga 276 barn och ungdomar. Det är en ökning från 2020 då andelen våldsärenden var nio procent. Orosanmälningar om våld i nära relationer mot barn anges främst komma från den egna verksamheten inom socialtjänsten, polismyndigheten, förskola, skola och hälso- och sjukvården. Det går i dagsläget inte att särskilja ärendena där barn utsatts för våld och/eller bevittnat våld.

Den systematiska uppföljningen, en satsning av kommunförbundet Västernorrland, som redogörs för i avsnittet ovan är en typ av kartläggning, då den redogör för hur många våld i nära relationsärenden som inkommit till den arbetsgruppen våld i nära relation från den 9 mars 2019 till granskningens genomförande. Utifrån uppföljningen har det inte gjorts någon analys kring huruvida insatserna svarar mot behoven i kommunen. Sammanställningen visar att det handlar om 50 ärenden under perioden, varav tre ärenden har en hedersvåldsproblematik. Vid intervju anges detta även vara ett tidsbegränsat initiativ och det är inte tydligt hur kommunen kommer arbeta vidare med den systematiska uppföljningen.

5.1.1. Vår bedömning

Fråga	Svar
Har nämnderna säkerställt en tillräcklig uppföljning och utvärdering av arbetet mot våld i nära relationer?	<p>Delvis. Vår bedömning är att nämnderna delvis säkerställt en tillräcklig uppföljning och utvärdering av arbetet mot våld i nära relation. Vi har tagit del av den återrapporteringen som görs till länsstyrelsen där en stor del av kommunens arbete mot våld i nära relationer sammanställs, vi noterar dock att nämnderna inte tar del av den återrapporteringen. Under 2022 fick styrelsen en skriftlig redogörelse av återrapporteringen men utöver det har inte styrelsen eller nämnderna efterfrågat mer information. Initiativet ett <i>Jämställt Örnsköldsvik fritt från våld</i> följs upp i den ordinarie verksamhetsuppföljningen och vi saknar en mer sammanhållen återrapportering av arbetet. Vi saknar också en uppföljning av jämställdhetsstrategin, framför allt av delmål 6 kopplat till arbetet mot våld i nära relation. Vår sammanfattande bedömning är att uppföljningen av arbetet mot våld i nära relation spretar, till följd av en spretig styrning, och frågan behöver följas upp mer sammanhållet för att ge en tydlig bild av arbetet mot våld i nära relation.</p> <p>Den systematiska uppföljningen som bedrivs inom arbetsgrupp våld i nära relation ser vi positivt på. Dock krävs ett mer integrerat system för att minimera det ökade administrativa arbetet för socialsekreterarna. Det är även viktigt att informationen som den</p>

	<p>systematiska uppföljningen resulterar i används för analys och verksamhetsutveckling. Tillämpningen av egenkontroller säkerställer även till viss del en rättssäker handläggning av ärenden och bör genomföras systematiskt och kontinuerligt.</p>
<p>Har nämnderna genomfört en kartläggning och analys av förekomsten av våld i nära relationer (inkl. hedersrelaterat våld) och utifrån kartläggningen anpassat åtgärder/insatser?</p>	<p>Nej. Vår bedömning är att det inte finns aktuella kartläggningar eller analyser av förekomsten av våld i nära relation på kommunövergripande nivå som sedan ligger till grund för anpassade insatser. Av Socialstyrelsens föreskrift framgår, som tidigare beskrivits, att socialnämnden ska analysera att utbudet av insatser som erbjuds våldsutsatta svarar mot kommunens behov genom att fortlöpande kartlägga förekomsten av våldsutsatta och barn som bevittnat våld. Vi noterar kartläggningen från 2016, men bedömer att det krävs en mer kontinuerlig och systematisk kartläggning av förekomsten av våld i nära relationer samt analys i förhållande till åtgärder och insatser för att säkerställa ett ändamålsenligt arbete.</p> <p>Vi ser det som problematiskt att socialtjänstens verksamhetssystem inte möjliggör mer flexibel kodning av ärenden. Det påverkar möjligheterna att kartlägga våldsproblematiken. Vi bedömer därför att det finns utvecklingspotential i en mer samlad uppföljning av arbetet, som kan användas såväl i analys av insatser som för kartläggning av utsatthet, både gällande barn- och vuxenärenden.</p>

Örnsköldsvik kommun 2023-01-09

Josefine Algotsson
EY

Sara Jansson
EY

Källförteckning

Intervjupersoner:

- ▶ Biträdande förvaltningschef för välfärdsförvaltningen
- ▶ Verksamhetsutvecklare, välfärdsförvaltningen
- ▶ Utvecklingsstrateg, folkhälso- och kompetensenhet
- ▶ Enhetschef, folkhälso- och kompetensenhet
- ▶ Biträdande avdelningschef, social utredning
- ▶ Avdelningschef, socialt stöd
- ▶ Socialsekreterare, mottagning
- ▶ Socialsekreterare, utredning barn och unga
- ▶ Socialsekreterare, utredning vuxna
- ▶ Enhetschef, utredning vuxna
- ▶ Enhetschef, mottagning
- ▶ Enhetschef, utredning barn och unga
- ▶ Enhetschef, ordinärt boende

Dokumentation:

- ▶ Budget 2022, plan 2023–2024
- ▶ Årsredovisning 2021
- ▶ Policy för folkhälsa och social hållbarhet
- ▶ Jämställdhetsstrategi 2020–2024
- ▶ Regional handlingsplan för Västernorrlands län 2022–2026, Motverka och förebygga mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation
- ▶ Resultatrapport 2019–2022, Modellkommuner – utvecklingsarbete för en jämställd styrning och ledning
- ▶ Åtterrappporter till Länsstyrelsen Västernorrland – Arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation, 2017–2021
- ▶ Årsredovisning 2021 Samordningsförbundet i Örnköldsvik
- ▶ Verksamhetsplan och budget 2022 plan 2023–2024, Samordningsförbundet i Örnköldsvik
- ▶ Avsiktsförklaring för ett jämställt Örnköldsvik fritt från våld – vi (före)bygger bäst tillsammans
- ▶ Budget 2022 – Verksamhetsplaner nämnder
- ▶ Verksamhetsplan 2022, Humanistiska nämnden/välfärdsförvaltningen
- ▶ Verksamhetsutvärdering 2021, Humanistiska nämnden/välfärdsförvaltningen
- ▶ Verksamhetsplan 2022, Omsorgsnämnden/välfärdsförvaltningen
- ▶ Verksamhetsutvärdering 2021, Omsorgsnämnden/välfärdsförvaltningen
- ▶ Intern dokumentation och åtterrappoterering inom ”Ett jämställt Örnköldsvik fritt från våld”
- ▶ Åtterrappoterering av internkontroll – Stöd och hjälp till utsatta
- ▶ Sammanställning av den systematiska uppföljningen, arbetsgrupp våld i nära relation inom Social utredning
- ▶ Interna rutiner inom Social utredning, exempelvis samlingsrutiner för aktualisering och handläggning av barn och vuxna kopplat till våld i nära relation
- ▶ Standardiserade frågor som ställs vid utredning
- ▶ Internt utbildningsmaterial från kommunens intranät gällande våld i nära relationer
- ▶ BRÅ minnesanteckningar under 2022 fram till den 2 november
- ▶ ARBSAM minnesanteckningar under 2022
- ▶ Verksamhetsplan för utvecklingsarbetet Jämställt Örnköldsvik fritt från våld, 2022
- ▶ Aktivitetsplan för utvecklingsarbetet Jämställt Örnköldsvik fritt från våld, 2022

Building a better
working world

- ▶ Utbildningsmaterial gällande våld mot äldre/funktionshindrande
- ▶ Barn- och ungdomsanalys 2019–2021
- ▶ Social utrednings Avdelningsplan 2022
- ▶ Enhetsplan 2022, utredningsenheten för vuxna och ensamkommande
- ▶ Kompetensprofiler och utbildningslista
- ▶ Enhetsplan 2022, utredningsenheten för barn och unga
- ▶ Enhetsplan 2022, utredningsenheten för mottagning och familjerätt
- ▶ Resultat av egenkontroll 2020–2022, utredningsenheten för barn och unga